

บทที่ 4

ผลการศึกษา

4.1 กลุ่มตัวอย่างและลักษณะทางคลินิกที่ทำการศึกษา

มีผู้เข้าร่วมการวิจัยทั้งหมด 38 คน แบ่งเป็นผู้ป่วยที่ได้รับการวินิจฉัยทั้งทางคลินิกและจุลพยาธิวิทยาว่าเป็นไลเคนแพลนัสช่องปาก 25 คน และกลุ่มควบคุม 13 คน (ตารางที่ 4.1) ผู้ป่วยไลเคนแพลนัสช่องปากที่มีอายุตั้งแต่ 19 ถึง 69 ปี และมีอายุเฉลี่ย 48.76 ± 14.28 ปี ซึ่งสูงกว่าอายุของกลุ่มควบคุมซึ่งมีอายุตั้งแต่ 19 ถึง 34 ปี และมีอายุเฉลี่ย 22.31 ± 4.19 ปี พบว่าผู้ป่วยไลเคนแพลนัสช่องปากเป็นผู้หญิงมากกว่าผู้ชาย (อัตราส่วน 4: 1) ซึ่งไม่มีความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญกับกลุ่มอาสาสมัครผู้มีสุขภาพดี (อัตราส่วน 10: 3)

ตารางที่ 4.1 เพศ และ อายุ ของอาสาสมัครทั้งหมด

	กลุ่มไลเคนแพลนัสช่องปาก	กลุ่มควบคุม
อายุ (ปี)		
20-39	7 (ร้อยละ28)	13 (100)
40-59	12 (ร้อยละ48)	-
>59	6 (ร้อยละ24)	-
เพศ		
ชาย	5 (ร้อยละ20)	3 (ร้อยละ23.1)
หญิง	20 (ร้อยละ80)	10 (ร้อยละ76.9)

4.2 จำนวนกลุ่มตัวอย่างแบ่งตามชนิดของรอยโรคและเกณฑ์ลำดับคะแนนทางคลินิก

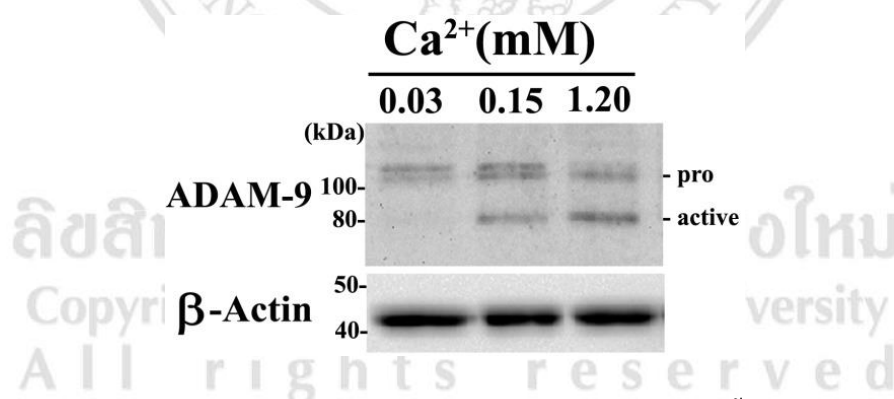
แบ่งกลุ่มตัวอย่างตามชนิดของรอยโรค พบว่ามีผู้ป่วยไลเคนแพลนัสชนิดร่างแห 7 คน ชนิดฟอติบ 13 คนและชนิดแผลถลอก 8 คน ส่วนในกลุ่มอาสาสมัครไม่พบรอยโรคใด เป็นเนื้อเยื่อปกติ ทั้งหมด 13 คน และแบ่งรอยโรคตามเกณฑ์ลำดับคะแนนทางคลินิกโดยให้กลุ่มขึ้นเนื่องจากอาสาสมัครเป็นตัวแทนในกลุ่มปกติ(คะแนน 0)ได้ดังนี้ คะแนน 0 = 13 คน สำหรับในกลุ่มผู้ป่วยไลเคนแพลนัสช่องปาก ประกอบด้วย คะแนน 1 = 4 คน คะแนน 2 = 7 คน คะแนน 3 = 6 คน คะแนน 4 = 7 คน และคะแนน 5 = 1 คน (ตารางที่ 4.2) ผู้ป่วยไลเคนแพลนัสช่องปากเข้ารับการรักษาเนื่องจากมีอาการแสบร้อนร้อยละ 76 พบผู้ป่วยร้อยละ 12 มีอาการเจ็บปวดเนื่องจากมีแผล และร้อยละ 12 ไม่มีอาการใดๆ ค่าคะแนนคะแนนความเจ็บปวดอยู่ในช่วงระหว่าง 0 ถึง 9.6 โดยมีค่าเฉลี่ย 4.37 และมีค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน 2.96

ตารางที่ 4.2 จำนวนอาสาสมัครและร้อยละของอาสาสมัครทั้งหมด จำแนกตามชนิดของรอยโรคไลเคนแพลนัสช่องปากและเกณฑ์ลำดับคะแนนทางคลินิก

ชนิดของรอยโรค	เกณฑ์ลำดับคะแนนทางคลินิก	จำนวนผู้ป่วยไลเคนแพลนัสช่องปาก (ร้อยละ)
ชนิดร่างแห	1	4 (ร้อยละ 16)
ชนิดฟอติบ	2	7 (ร้อยละ 28)
	3	6 (ร้อยละ 24)
ชนิดแผลถลอก	4	7 (ร้อยละ 28)
	5	1 (ร้อยละ 4)

4.3 การแสดงออกของADAM9เพิ่มขึ้นตามความเข้มข้นของแคลเซียมใน HOKs

จากการตรวจสอบการแสดงออกของโปรตีนของเซลล์ HOKs ที่ถูกเพาะเลี้ยงในสภาวะจำลอง (*in vitro*) และทดลองโดยให้ได้รับแคลเซียมในอาหารเลี้ยงเซลล์ปริมาณต่างกัน (0.03 0.15 และ 1.2 มิลลิโมลาร์) ด้วยวิธีเวสเทิร์นบลอตหึ่งพบว่า มีการแสดงออกของ ADAM9 โดยตรวจพบแถบผลิตภัณฑ์ (immunoreactive band) 2 ตำแหน่ง ได้แก่ โปรตีนที่มีขนาด 115 และ 85 กิโลดอลตัน สอดคล้องกับขนาดของโปรตีนที่เป็นตัวแทนของ ADAM9 รูปยังไม่ทำงาน (proform) และ ADAM9 ในรูปพร้อมทำงาน (ภาพที่4.1) สอดคล้องกับรายงานมาแล้วในเซลล์บุผิวมนุษย์ฮาแคต (HaCaT cell line)⁽¹⁾ ซึ่งตรวจพบการแสดงออกของ ADAM9 สองรูปแบบเช่นเดียวกันการแสดงออกของ ADAM9 ถูกกระตุ้นด้วยความเข้มข้นของแคลเซียมในอาหารเลี้ยงเซลล์ สังเกตได้จากลักษณะของแถบผลิตภัณฑ์จาก HOKs ที่ถูกเลี้ยงด้วยอาหารเลี้ยงเซลล์ที่มีความเข้มข้นของแคลเซียม 0.15 และ 1.20 มิลลิโมลาร์ มีความเข้มของแถบผลิตภัณฑ์มากกว่าแถบผลิตภัณฑ์จาก HOKs ที่ถูกเลี้ยงด้วยอาหารเลี้ยงเซลล์ที่มีความเข้มข้นต่ำกว่า (0.03 มิลลิโมลาร์) (ภาพที่4.1) แสดงให้เห็นความสัมพันธ์ของการแสดงออกของ ADAM9 กับการเปลี่ยนสภาพของเยื่อผิว (epithelial differentiation) ด้วยการกระตุ้นจากแคลเซียมความเข้มข้นสูงในขณะที่ความเข้มของแถบผลิตภัณฑ์ในตำแหน่ง 42 กิโลดอลตัน ซึ่งเป็นขนาดของบีตา แอคตินซึ่งเป็นโปรตีนที่ทำหน้าที่เป็นตัวควบคุมภายในมีความเข้มใกล้เคียงกันแสดงถึงปริมาณโปรตีนเริ่มต้นที่เท่ากัน

ภาพที่ 4.1 การแสดงออกของ ADAM9 ใน HOKs แถบแบนของเซลล์ที่เลี้ยงด้วยอาหารเลี้ยงเซลล์ ความเข้มข้นของแคลเซียม 0.15 และ 1.20 มิลลิโมลาร์ มีความเข้มของแถบแบนมากกว่าแถบแบนที่เกิดขึ้นจากเซลล์ที่ถูกเลี้ยงด้วยอาหารเลี้ยงเซลล์ที่มีความเข้มข้นต่ำกว่า (0.03 มิลลิโมลาร์)

4.4 ผลคำนวณร้อยละจำนวนเซลล์ที่ให้ผลบวกต่อ ADAM9 และ PCNA

ผลคำนวณร้อยละจำนวนเซลล์ที่ให้ผลบวกจากแต่ละบริเวณมาหาผลรวมคิดเป็นร้อยละของเซลล์ให้ผลบวกต่อเซลล์ทั้งหมดและให้คะแนนการติดสีของ ADAM9 แบ่งกลุ่มได้ดังนี้

- คะแนน 0 - มีเซลล์ที่ให้ผลบวกอยู่ในช่วงควอร์ไทล์ที่ 1 (น้อยกว่าร้อยละ 39)
- คะแนน 1 - มีเซลล์ที่ให้ผลบวกอยู่ในช่วงควอร์ไทล์ที่ 2 (ร้อยละ 39 - 45)
- คะแนน 2 - มีเซลล์ที่ให้ผลบวกอยู่ในช่วงควอร์ไทล์ที่ 3 (ร้อยละ 46 - 75)
- คะแนน 3 - มีเซลล์ที่ให้ผลบวกอยู่ในช่วงควอร์ไทล์ที่ 4 (มากกว่าร้อยละ 75)

ผลคำนวณร้อยละจำนวนเซลล์ที่ให้ผลบวกจากแต่ละบริเวณมาหาผลรวมคิดเป็นร้อยละของเซลล์ให้ผลบวกต่อเซลล์ทั้งหมดและให้คะแนนการติดสีของ PCNA แบ่งกลุ่มได้ดังนี้

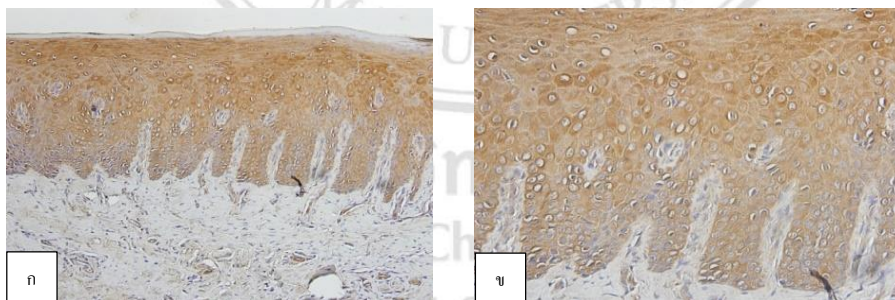
- คะแนน 0 - มีเซลล์ที่ให้ผลบวกอยู่ในช่วงควอร์ไทล์ที่ 1 (น้อยกว่าร้อยละ 11)
- คะแนน 1 - มีเซลล์ที่ให้ผลบวกอยู่ในช่วงควอร์ไทล์ที่ 2 (ร้อยละ 12 - 27)
- คะแนน 2 - มีเซลล์ที่ให้ผลบวกอยู่ในช่วงควอร์ไทล์ที่ 3 (ร้อยละ 28 - 45)
- คะแนน 3 - มีเซลล์ที่ให้ผลบวกอยู่ในช่วงควอร์ไทล์ที่ 4 (มากกว่าร้อยละ 45)

ลิขสิทธิ์มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
Copyright© by Chiang Mai University
All rights reserved

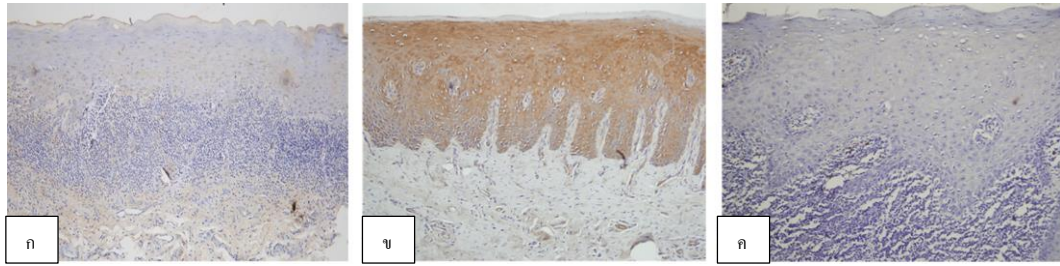
4.5 การแสดงออกของADAM9 ลดลง ในไลเคนแพลนัสช่องปาก

ผลการย้อมด้วยเทคนิคอิมมูโนฮิสโตเคมีโดยใช้แอนติบอดีของ ADAM9 ในเนื้อเยื่อช่องปาก ปกติพบการแสดงออกของ ADAM9 ในชั้นเยื่อเมือกช่องปากทั้งหมด (ภาพที่ 4.2) มีการติดสีน้ำตาล (brown stain) ซึ่งแปลผลเป็นผลบวกในไซโทพลาสซึมและเยื่อหุ้มเซลล์ของเซลล์เยื่อเมือกช่องปาก โดยพบการติดสีเข้มบริเวณชั้นเหนือเบซัลมากกว่าชั้นเบซัล (ภาพที่ 4.2) สำหรับชิ้นเนื้อไลเคนแพลนัส ที่ใช้เป็นชิ้นเนื้อควบคุมผลลบ (negative control) โดยการไม่ใส่แอนติบอดีต่อ ADAM9 พบว่า ให้ผลเป็นลบทั้งหมด ในเนื้อเยื่อจากผู้ป่วยไลเคนแพลนัสพบว่าการแสดงออกของ ADAM9 ลดลง (ภาพที่ 4.3) และยังพบว่าการแสดงออกของ ADAM9 มีแนวโน้มลดลงเมื่อมีความรุนแรงของโรค (เกณฑ์ลำดับคะแนนทางคลินิก) เพิ่มขึ้นอย่างมากในผู้ป่วยไลเคนแพลนัสที่รอยโรคอยู่เกณฑ์ ลำดับคะแนนทางคลินิก 3 และ 4 นอกจากนี้ยังพบว่าในผู้ป่วยที่รอยโรคอยู่ในเกณฑ์ลำดับคะแนนทางคลินิก 5 มีระดับการแสดงออกของ ADAM9 ลดลงอย่างมากใกล้เคียงกับในชิ้นเนื้อที่เป็นกลุ่มควบคุมผลลบ (ภาพที่ 4.3)

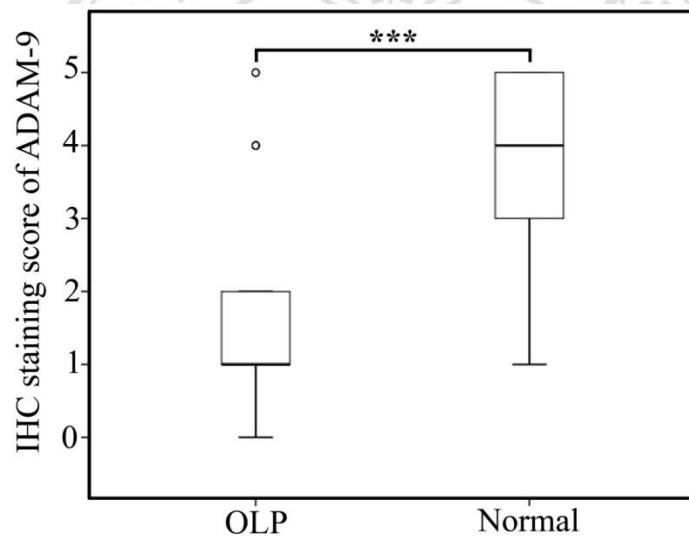
เมื่อเปรียบเทียบคะแนนอิมมูโนฮิสโตเคมีซึ่งคำนวณจากผลบวกของคะแนนความเข้มของการติดสีและคะแนนเซลล์ที่มีผลบวกระหว่างกลุ่มผู้ป่วยไลเคนแพลนัสกับกลุ่มควบคุมด้วยสถิติ นอนพาราเมตริก Man-Whitney *U* test พบว่าระดับการแสดงออกของ ADAM9 ในเนื้อเยื่อจากผู้ป่วยไลเคนแพลนัสช่องปากมีความแตกต่างกับเนื้อเยื่อช่องปากปกติอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($p < 0.001$) (ภาพที่ 4.4)

ภาพที่ 4.2 การแสดงออกของ ADAM9 ในเนื้อเยื่อช่องปากปกติ (ก) พบว่ามีการแสดงออกของ ADAM9 ในชั้นเยื่อเมือกทั้งหมด โดยมีการแสดงออกในชั้นเบซัลน้อยกว่าชั้นเหนือชั้นเบซัล (ภาพกำลังขยาย 200 เท่า) (ข) ลักษณะรูปแบบการแสดงออกของ ADAM9 ในเคอราติโนไซต์ พบมีการแสดงออกของ ADAM9 ในไซโทพลาสซึมของเคอราติโนไซต์ (ภาพกำลังขยาย 400 เท่า)

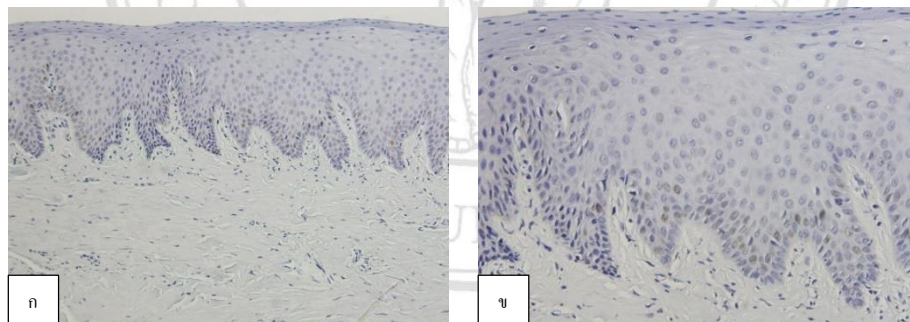
ภาพที่ 4.3 การแสดงออกของ ADAM9 ในไลเคนแพลนัสช่องปาก พบมีการแสดงออกของ ADAM9 ในชั้นเยื่อผิวเช่นเดียวกับในเนื้อเยื่อปกติ แต่การแสดงออกของ ADAM9 ไลเคนแพลนัสช่องปาก มีน้อยกว่าในเนื้อเยื่อปกติโดยเปรียบเทียบการแสดงออกของ ADAM9 ในไลเคนแพลนัสช่องปาก (ก) เนื้อเยื่อปกติ (ข) และชุดควบคุมผลลบ (ค) (ภาพกำลังขยาย 200 เท่า)

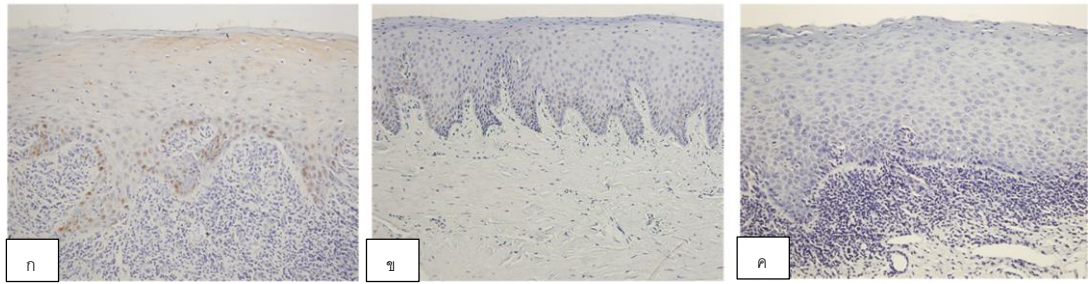
ภาพที่ 4.4 เปรียบเทียบการแสดงออกของ ADAM9 ในเนื้อเยื่อไลเคนแพลนัสช่องปากกับเนื้อเยื่อปกติ พบว่าการแสดงออกของ ADAM9 ในไลเคนแพลนัสช่องปากน้อยกว่าในเนื้อเยื่อปกติอย่างมีนัยสำคัญ (***) ($p < 0.001$)

4.6 การแสดงออกของPCNAเพิ่มขึ้นในไลเคนแพลนัสช่องปาก

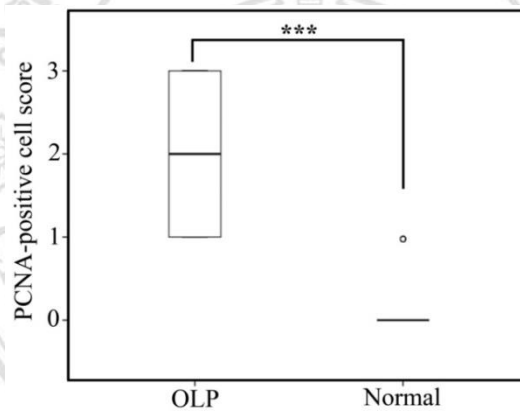
เนื่องจากชิ้นเนื้อที่ได้จากผู้ป่วยและอาสาสมัครบางรายมีขนาดเล็กหลังจากเตรียมชิ้นเนื้อเพื่อตรวจสอบการแสดงออกของ ADAM9 แล้วมีชิ้นเนื้อที่มีคุณภาพเพียงพอสำหรับการศึกษา PCNA จำนวน 33 ราย โดยเป็นผู้ป่วยไลเคนแพลนัส 23 ราย และกลุ่มอาสาสมัครสุขภาพดี 10 ราย ในชิ้นเนื้อจากเหงือกปกติ พบการแสดงออกของ PCNA ในลักษณะให้ผลบวกในนิวเคลียสเฉพาะในชั้นเบซัลในปริมาณน้อย (ภาพที่ 4.5) แตกต่างจากในชิ้นเนื้อจากผู้ป่วยไลเคนแพลนัสช่องปาก ซึ่งพบการแสดงออกของ PCNA ที่ให้ผลบวกในนิวเคลียสของเคอราติโนไซต์ ในชั้นเบซัลและชั้นเหนือเบซัล (ภาพที่ 4.6) โดยเห็นได้ชัดเจนในชิ้นเนื้อไลเคนแพลนัสจากผู้ป่วย ในผู้ป่วยไลเคนแพลนัสช่องปากที่รอยโรคอยู่เกณฑ์ลำดับคะแนนทางคลินิก 4 และ 5 สำหรับในชิ้นเนื้อไลเคนแพลนัสช่องปากที่ใช้เป็นชิ้นเนื้อควบคุมผลลบโดยการไม่ใส่แอนติบอดีต่อ ADAM9 พบว่าให้ผลเป็นลบทั้งหมด การแสดงออกของ PCNA ในนิวเคลียสของเคอราติโนไซต์ทั้งในชั้นเบซัลและชั้นเหนือเบซัลเมื่อเปรียบเทียบกับคะแนนเซลล์ที่มีผลบวกต่อ PCNA พบว่าคะแนนการแสดงออกของ PCNA ในชิ้นเนื้อจากไลเคนแพลนัสมีความแตกต่างจากในชิ้นเนื้อในกลุ่มควบคุมอย่างมีนัยสำคัญ ($p < 0.001$) (ภาพที่ 4.7)

ภาพที่ 4.5 การแสดงออกของ PCNA ในเนื้อเยื่อช่องปากปกติ (ก) พบว่าการแสดงออกของ PCNA ในชั้นเยื่อบุผิวชั้นเบซัลเท่านั้น (ภาพกำลังขยาย 200 เท่า) (ข) ลักษณะรูปแบบการแสดงออกของ PCNA ในเคอราติโนไซต์พบมีการแสดงออกของ PCNA ในนิวเคลียสของเคอราติโนไซต์ (ภาพกำลังขยาย 400 เท่า)

ภาพที่ 4.6 การแสดงออกของ PCNA ในไลเคนแพลนัสช่องปาก พบมีการแสดงออกของ PCNA ในชั้นเยื่อผิวเช่นเดียวกับในเนื้อเยื่อปกติ แต่การแสดงออกของ PCNA ในไลเคนแพลนัสช่องปากมีมากกว่าในเนื้อเยื่อปกติเปรียบเทียบการแสดงออกของ PCNA ในไลเคนแพลนัสช่องปาก (ก) เนื้อเยื่อปกติ (ข) และหูดควบคุมผลลบ (ค) (ภาพกำลังขยาย 200 เท่า)

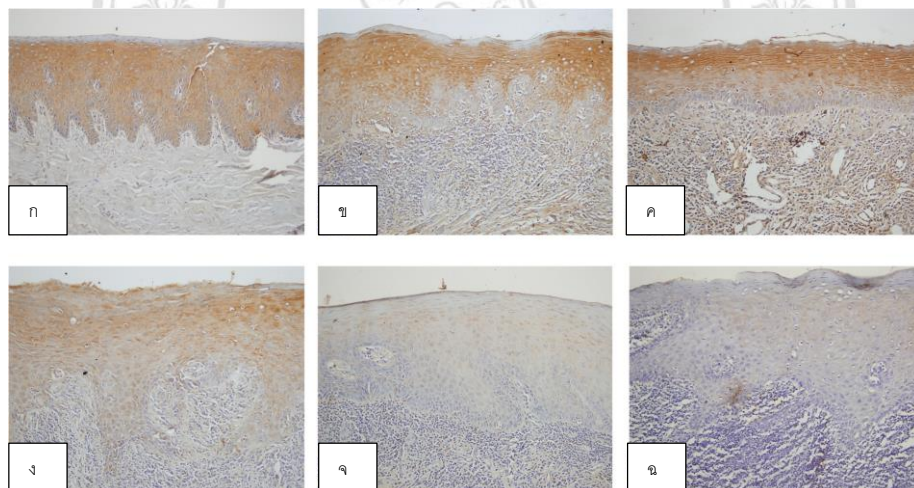

ภาพที่ 4.7 เปรียบเทียบการแสดงออกของ PCNA ในเนื้อเยื่อไลเคนแพลนัสช่องปากกับเนื้อเยื่อปกติ พบว่าการแสดงออกของ PCNA ในไลเคนแพลนัสช่องปากมากกว่าในเนื้อเยื่อปกติอย่างมีนัยสำคัญ (***) ($p < 0.001$)

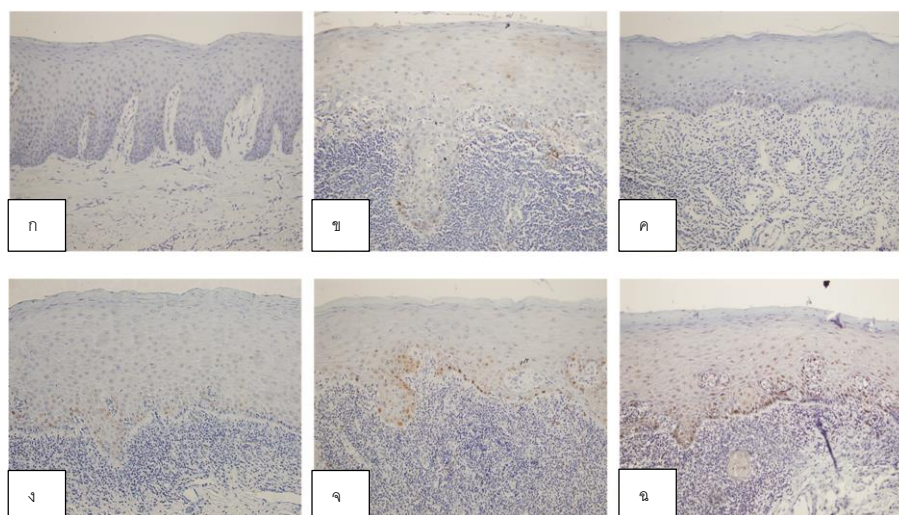
Copyright© by Chiang Mai University
All rights reserved

4.7 ความสัมพันธ์แบบแปรผกผันระหว่างการแสดงออกของ ADAM9 และการแสดงออกของ PCNA ในไลเคนแพลนัสช่องปาก

จากการตรวจสอบความสัมพันธ์โดยใช้สถิติ Spearman correlation test เพื่อตรวจสอบความสัมพันธ์ระหว่างการแสดงออกของ ADAM9 หรือ PCNA กับความรุนแรงทางคลินิกของผู้ป่วยไลเคนแพลนัสช่องปากโดยใช้เกณฑ์ลำดับคะแนนทางคลินิกเป็นตัวแทนของอาการทางคลินิกที่ตรวจพบและใช้คะแนนความเจ็บปวดเป็นตัวแทนของอาการของผู้ป่วย พบว่าคะแนนอิมมูโนฮิสโตเคมีของ ADAM9 แปรผกผันกับเกณฑ์ลำดับคะแนนทางคลินิก (ภาพที่ 4.8) และคะแนนความเจ็บปวดอย่างมีนัยสำคัญ (ค่าสัมประสิทธิ์ของสหสัมพันธ์ (r), $r = -0.476$; $p < 0.01$, $r = -0.540$; $p < 0.001$ ตามลำดับ) ในขณะที่คะแนนเซลล์ที่มีผลบวกต่อ PCNA แปรผันตามเกณฑ์ลำดับคะแนนทางคลินิก (ภาพที่ 4.9) และคะแนนความเจ็บปวด ($r = 0.817$; $p < 0.001$, $r = 0.669$; $p < 0.001$ ตามลำดับ) นอกจากนี้ยังพบว่าคะแนนอิมมูโนฮิสโตเคมีแปรผกผันกับคะแนนเซลล์ที่มีผลบวกต่อ PCNA ($r = -0.444$; $p < 0.05$) อีกด้วย (ตารางที่ 4.3)

ภาพที่ 4.8 การแสดงออกของ ADAM9 จำแนกตามเกณฑ์ลำดับคะแนนทางคลินิกตั้งแต่ 0 ถึง 5 (ภาพ ก ถึง ฉ ตามลำดับ) สังเกตว่าขึ้นเนื้อจากผู้ป่วยที่มีไลเคนแพลนัสช่องปากเกณฑ์ลำดับคะแนนทางคลินิก 4 และ 5 มีการแสดงออกของ ADAM9 ลดลงอย่างมาก (ภาพกำลังขยาย 200 เท่า)

ภาพที่ 4.9 การแสดงออกของ PCNA จำแนกตาม เกณฑ์ลำดับคะแนนทางคลินิกตั้งแต่ 0 ถึง 5 (ภาพ ก ถึง ฉ ตามลำดับ) สังเกตว่าชิ้นเนื้อจากผู้ป่วยที่มีไลเคนแพลนัสช่องปากเกณฑ์ลำดับคะแนนทางคลินิก 4 และ 5 มีการแสดงออกของ PCNA เพิ่มขึ้นอย่างมาก (ภาพกำลังขยาย 200 เท่า)

ตารางที่ 4.3 ความสัมพันธ์ของตัวชี้วัดทางคลินิกและตัวชี้วัดทางอิมมูโนฮิสโตเคมี

ตัวชี้วัดทางคลินิกและ ตัวชี้วัดทางอิมมูโนฮิสโตเคมี		ค่าสัมประสิทธิ์ ของสหสัมพันธ์ (r)	ระดับนัยสำคัญ (p)
การแสดงออกของ ADAM9	เกณฑ์ลำดับคะแนนทาง คลินิก	$r=-0.476$	$p<0.01^*$
การแสดงออกของ ADAM9	คะแนนความเจ็บปวด	$r=-0.540$	$p<0.001^*$
การแสดงออกของ PCNA	เกณฑ์ลำดับคะแนนทาง คลินิก	$r=0.817$	$p<0.001^*$
การแสดงออกของ PCNA	คะแนนความเจ็บปวด	$r=0.669$	$p<0.001^*$
การแสดงออกของ ADAM9	การแสดงออกของ PCNA	$r=-0.444$	$p<0.05^*$